

DE SCRIPTIE

Wilfred (Ing. W.F.) van Rijn, ThM, parttime predikant in Baptistengemeente Kaleb in Teylingen, parttime contentmaker van o.a. Bijbelpodcast *Eerst dit* bij de Evangelische Omroep in Hilversum. | wilfred@kalebteylingen.nl, wilfred@eo.nl

N.a.v. van Rijn, Wilfred. " 'Zo is dan het geloof uit het horen' (NBG, Rom. 10:17a): Een exploratief-kwalitatief en praktisch-theologisch onderzoek naar de effecten van het dagelijks luisteren naar Bijbelpodcast *Eerst dit* op de christelijke geloofspraktijken van luisteraars." Master Thesis. Evangelische Theologische Faculteit Leuven, 2024. Onder begeleiding van J. Barentsen.

'Zo is dan het geloof uit het horen' De effecten van het dagelijks luisteren naar Bijbelpodcast *Eerst dit* op de geloofspraktijken van luisteraars

Deze scriptie onderzoekt de impact van de *Eerst dit*-podcast op het geloofsleven, een mooi voorbeeld van de impact van onze digitale wereld op ons geloofsleven en ons leiderschap.

Niets heeft een grotere impact op christelijke geloofsgroei als reflectie op de Bijbel (Hawkins & Parkinson, 2011). Toch, hoewel de meerderheid van de christenen in Nederland de Bijbel nog steeds als relevant beschouwt, leest elke nieuwe generatie weer minder in de Bijbel (Nederlands Bijbelgenootschap, 2017). Het gebruik van allerlei Bijbel-apps die wereldwijd in opkomst zijn, introduceren nieuwe manieren van Bijbelgebruik en de vraag is welke invloed deze nieuwe technologie heeft op de manier waarop gelovigen de Bijbel gebruiken.

In zijn masterthesis richt Wilfred van Rijn zich dan ook op de vraag, of en op welke wijze het luisteren naar de Bijbelpodcast *Eerst dit* effect heeft op de geleefde geloofspraktijk van de dagelijkse persoonlijke omgang met de Bijbel door haar luisteraars. Zijn onderzoek laat zien dat het gebruik van Bijbelpodcast *Eerst dit* luisteraars helpt om een dagelijks ritme aan te brengen in hun Bijbelgebruik. Luisteraars koppelen hun Bijbelgebruik daarbij graag

aan dagelijkse bezigheden, zoals het ontbijt of woon-werkverkeer. Deze vorm van multitasken en gewoontestapeling sluit goed aan bij wat daarover bekend is in de literatuur (Kushniryk & Levine, 2012). Luisteraars gaan hierdoor niet per se meer in de Bijbel lezen, vaak wel anders. Ook gebruiken zij steeds vaker offline en online media door elkaar. Zo verbreedt dit onderzoek het perspectief op de invloed van nieuwe technologieën op geleefd geloof en biedt het enige waardevolle inzichten voor theologische reflectie op het gebruik van moderne technologie voor geestelijke vorming.

Het probleem en de vraag

Gelovigen vinden steeds minder tijd om in de Bijbel te lezen, terwijl zij dit wel essentieel achten voor hun persoonlijke geloofsgroei (Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap, 2022). Kunnen technologische hulpmiddelen dit tijt keren? Het gebruik van digitale media als Bijbel-apps en Bijbelpodcasts die wereldwijd en ook in Nederland de laatste jaren in opkomst zijn (Beuker, 2020), introduceren nieuwe manieren van Bijbelgebruik. De vraag is of en in welke mate deze nieuwe technologie van invloed zou kunnen zijn op de manier waarop gelovigen de Bijbel lezen en bestuderen. Helpt het christenen om opnieuw of meer frequent in de Bijbel te lezen? En hoe verandert hun manier van Bijbelgebruik?

Dit onderzoek probeerde een antwoord te formuleren op de vraag wat een specifieke vorm van digitaal mediagebruik doet met de dagelijkse persoonlijke omgang met de Bijbel en of er mogelijk nieuwe geloofspraktijken ontstaan door het toevoegen van dergelijke nieuwe vormen van Bijbelgebruik in het leven van de gelovige.

Methodische opzet

Dit kwalitatieve veldonderzoek richtte zich op de geleefde ervaring van frequente luisteraars van Bijbelpodcast *Eerst dit*. Daarmee was dit onderzoek fenomenologisch van aard en gebaseerd op een sociaal-constructivistische epistemologie. Vanuit Osmer's vier-takenmodel (Osmer, 2008) lag de nadruk op de beschrijvende en interpretatieve taken. Het empirische onderzoek bestond in de eerste fase uit het verspreiden van een vragenlijst onder zoveel mogelijk luisteraars. Op deze manier werd een algemeen beeld gevormd van onder andere frequentie, demografie en ook wijze van gebruik. Uit bijna 1500 respondenten werden vervolgens luisteraars uit vijf leeftijdscategorieën benaderd voor vijftien semigestructureerde diepte-interviews.

Bevindingen

Het luisteren naar Bijbelpodcast *Eerst dit* leidt volgens de ondervraagde luisteraars tot nieuwe of vernieuwde spirituele praxis: de technologie die het luisteren naar *Eerst dit* met zich meebrengt geeft luisteraars meer bewegingsvrijheid en creatieve mogelijkheden om dagelijks met de Bijbel bezig te zijn. Mensen kunnen nu ook tijdens hun dagelijkse routines (dunne praktijken, Smith, 2009) hun geloofspraktijk van Bijbeloverdenking (een dikke praktijk) praktiseren. Locaties die voorheen te druk waren om daar rustig te gaan zitten lezen, worden nu tot mogelijk nieuwe *heilige ruimten* (de treincoupé, een kantoortuin) gemaakt. *Eerst dit* helpt, door de dagelijkse regelmaat waarmee podcasts verschijnen, luisteraars in hun drukke leven (opnieuw) ritme aan te brengen in dagelijks Bijbelgebruik. Omdat ze de mogelijkheid hebben om te luisteren terwijl

zij andere dingen doen (*switchtasks*) bouwen zij een nieuwe gewoonte op door deze aan een bestaande dagelijkse routine te koppelen (gewoontestapeling).

Eerst dit-luisteraars integreren hiermee online en offline Bijbelgebruik. Op deze manier stellen zij zelf een vorm van dagelijkse liturgie samen, gebruikmakend van diverse online en offline hulpmiddelen en Bijbelapplicaties, al naar gelang hun behoeften en voorkeuren. Toch lijken zij nog steeds, wellicht voorname-lijk gevoelsmatig, onderscheid te maken tussen fysiek en digitaal Bijbelgebruik en wordt van papier lezen soms als 'echter' betiteld.

Ten slotte, *Eerst dit*-luisteraars zeggen niet per se vaker te zijn gaan Bijbellezen, vaak wel anders. Het merendeel zegt ook gegroeid te zijn in het geloof door het luisteren naar deze Bijbelpodcast. Zij geven daarbij aan dat het hen helpt bij het zelfstandig lezen van de Bijbel, dat ze een bredere kijk op de Bijbel hebben gekregen en ook dat het hen stimuleert het gehoorde praktisch toe te passen in hun leven.

Enkele kritische reflecties voor kerkleiders

Technologie helpt gelovige luisteraars van *Eerst dit* dus om een dagelijks ritme te vinden in Bijbellezen als essentiële geloofspraktijk. Elke dag worden door deze technologie dingen uit handen genomen zoals de keuze van een Bijbelgedeelte, een gedegen uitleg en context bij het gelezen, een praktische vraag en een gebed. Dat maakt de drempel lager om een voor velen moeilijk boek als de Bijbel ter hand te nemen, maar kan anderzijds de luisteraar wellicht ook afhankelijker maken van wat het medium wel of niet aanreikt.

Luisteraars omarmen vrij kritiekloos diverse

online media om hun Bijbelgebruik te verrijken en zo geven zij vorm aan hun eigen dagelijkse liturgie, wanneer en waar zij maar willen. Daarbij maken ze diverse sociale en privéruimten tot hun eigen sacrale ruimte, ook wanneer het eventueel ten koste gaat van contact met hun omgeving. Dit past goed in de algehele trend waarbij mediagebruikers zich hiermee regelmatig in hun eigen bubbel terugtrekken.

Het eigene van Bijbelpodcasts als *Eerst dit* als geloofspraktijk komt daarnaast met name naar voren in de mogelijkheid om tegelijkertijd met andere dagelijkse routines gelegenheid te vinden om regelmatig met de Bijbel bezig te zijn. Zo komen zij toe aan hun dagelijkse geloofspraktijken zonder dat dit per se extra tijd kost. Alleen, multitasken mag efficiënt lijken, maar of dit op de lange termijn gezond is voor onze concentratie en ons algeheel welbevinden is nog maar de vraag. Bovendien zegt dit wellicht ook iets over een gebrek aan onverdeelde tijd en aandacht voor gebed en Bijbelstudie.

Luisteraars van *Eerst dit* ervaren daarnaast bij het luisteren een vorm van gemeenschap in het besef dat zij samen met duizenden andere christenen, over kerkmuren heen, rondom de Bijbel 'samenkomen', al is het virtueel en daarom kwalitatief anders dan een lokale samenkomst.

Ten slotte geven luisteraars aan dat het al met al nog niet eenvoudig voor hen is om de persoonlijke spiritualiteit te verbinden met de omgeving en de praktijk van elke dag, ook al wordt daartoe in *Eerst dit* regelmatig toe aange-moedigd.

Kerkleiders kunnen bovenstaande kanttekeningen zinvol inzetten om samen met hun geloofs-gemeenschap kritisch te blijven reflecteren op

de sterkten en zwakten van het gebruik van technologische hulpmiddelen bij hun geestelijke vorming. Zeker nu kunstmatige intelligentie (AI) steeds meer doordringt tot in de haarvaten van ons online bestaan.

Literatuur

- Beuker, I. (2020). Digital audio & podcast popularity will be off the charts by 2025. *Igor Beuker's Blog*. <https://igorbeuker.com/marketing-innovation-blog/digital-audio-podcast-popularity-will-be-off-the-charts-by-2025/>.
- Hawkins, G. L., & Parkinson, C. (2011). *Move: What 1,000 churches reveal about spiritual growth*. Zondervan.
- Kushniryk, A., & Levine, K. J. (2012). Impact of multitasking on listening effectiveness in the learning environment. *The Canadian Journal for the Scholarship of Teaching and Learning* 3:2, 1-11. <https://doi.org/10.5206/cjsotl-rcacea.2012.2.7>.
- Nederlands Bijbelgenootschap (2017). NBG-onderzoek bijbelgebruik Nederland. Een onderzoek van het Nederlands Bijbelgenootschap in samenwerking met onderzoeksbureau Blauw en het Centrum voor Contextuele Bijbelinterpretatie.
- Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap (2022). Hoop en vertrouwen, maar ook een gesloten boek. De Bijbel in Nederland anno 2022. <https://bijbelgenootschap.nl/app/uploads/2022/09/NL-Onderzoek-Bijbelgebruik-samenvatting.pdf>.
- Osmer, R. R. (2008). *Practical theology. An introduction*. Eerdmans.
- Smith, J. K. A. (2009). *Desiring the kingdom: Worship, worldview, and cultural formation*. Baker Academic.